

Oifig an Choimisinéara Teanga

**Tuarascáil faoi fho-alt 26(5) d'Acht na dTeangacha
Oifigiúla, 2003**

do Thithe an Oireachtais

maidir le

**cur i bhfeidhm moltaí imscrúdaithe a rinneadh faoi
fho-alt 21(f) d'Acht na dTeangacha Oifigiúla, 2003**

An Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide
(An Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha, mar a bhí)

CLÁR

CAIBIDIL 1	–	Cúlra
CAIBIDIL 2	–	Achoimre ar an Imscrúdú
CAIBIDIL 3	–	An Próiseas Faireacháin
CAIBIDIL 4	–	An Chéad Chéim Eile
AGUISÍN A	–	Tuarascáil Imscrúdaithe
AGUISÍN B	–	Amlíne Faireacháin
AGUISÍN C	–	Comhfhreagras idir Oifig an Choimisinéara Teanga agus an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil maidir le cur i bhfeidhm mholtaí an imscrúdaithe

CAIBIDIL 1 – Cúlra

I gcomhréir le fo-alt 26(5) d'Acht na dTeangacha Oifigiúla, 2003, ceadaítear dom mar Choimisinéir Teanga tuarascáil a chur faoi bhráid gach Tí den Oireachtas má mheasaim nár chuir comhlacht poiblí i ngníomh aon chuid de na moltaí i dtuarascáil ar imscrúdú a rinne mé.

Baineann an tuarascáil seo le himscrúdú a rinne m'Oifig ar an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide (an Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha, mar a bhí) agus a tugadh chun críche i mí na Nollag 2015. Ba é cur i bhfeidhm scéim teanga na Roinne chomh fada is a bhaineann sé le mír i gCaibidil 2 den scéim sin, a bhaineann le Logainmneacha Gaeltachta i gcás an córas nua Eircode, ábhar an imscrúdaithe sin. Tá an tuarascáil imscrúdaithe le fáil mar **AGUISÍN A** leis an tuarascáil seo.

Tar éis tréimhse ama réasúnach a bheith caite agus fiosruithe cuí déanta agam, tá mé tagtha ar an tuairim nach bhfuil na moltaí a rinneadh san imscrúdú sin curtha i ngníomh go sásúil ag an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide. Tá sé de dhualgas ormsa mar Choimisinéir Teanga gach beart riachtanach atá faoi réim m'údaráis a dhéanamh chun a chinntiú go gcomhlíonann comhlachtaí poiblí forálacha Acht na dTeangacha Oifigiúla, 2003. Chomh maith leis sin, tá sé d'údarás agam imscrúdú a dhéanamh chun a fháil amach ar chomhlíon comhlacht poiblí forálacha d'aon achtachán eile a bhaineann le stádas nó le húsáid teanga oifigiúil.

In aon chás ina n-eisítear tuarascáil imscrúdaithe, meabhraítear go bhféadfaidh páirtí san imscrúdú nó aon duine eile a ndéanann fionnachtana agus moltaí an imscrúdaithe sin difear dó nó di, achomharc a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt ar phonc dlí i gcoinne an chinnidh. Ní dhearnadh a leithéid d'achomharc i gcás an imscrúdaithe is ábhar don tuarascáil seo. Tar éis tréimhse ama réasúnach a bheith caite, is gnách le m'Oifig scrúdú a dhéanamh ar an mbealach ina gcuireann na comhlachtaí poiblí na moltaí a d'eascair as aon imscrúdú i bhfeidhm. Tríd an bpróiseas seo, tugtar deis don chomhlacht poiblí cuntas a thabhairt ar an mbealach inar cuireadh moltaí an imscrúdaithe i ngníomh.

Idir Eanáir 2016 agus mí na Samhna 2019, rinne m'Oifig iniúchadh ar an mbealach ina raibh an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide ag tabhairt faoi chur i bhfeidhm mholtaí an imscrúdaithe is ábhar don tuarascáil seo. Le linn an phróisis sin, tháinig sé chun solais nach raibh na moltaí a bhí déanta sa tuarascáil imscrúdaithe curtha i ngníomh go sásúil. Is ar an mbonn sin atá an tuarascáil seo á cur faoi bhráid gach Tí den Oireachtas.

CAIBIDIL 2 – Achoimre ar an Imscrúdú

Is imscrúdú thar a bheith suntasach a bhí san imscrúdú seo faoin úsáid a bhain an córas Eircode as logainmneacha agus ainmneacha agus sloinnte daoine. Go deimhin fuair an Oifig seo níos mó gearán ar an ábhar seo leis féin ná mar a fuarthas riamh maidir le haon ábhar aonair eile ó bunaíodh an Oifig.

Sháraigh an An Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide an dualgas reachtúil teanga maidir le cur i bhfeidhm a scéime teanga chomh fada is a bhaineann sé le logainmneacha Gaeltachta. Is mar seo a leanas atá an mhír sin den scéim:

Logainmneacha Gaeltachta

Tá na socrúcháin riachtanacha curtha in áit ag an Roinn le cinntiú go n-úsáidfear logainmneacha oifigiúla na gceantar Gaeltachta mar atá fógraithe ag an Aire in Ordú na Logainmneacha Gaeltachta 2005 mar réamhshocrú do chuspóirí corparáideacha, lena n-áirítear, mar is cuí, cuspóirí reachtúla, corparáideacha agus staidrimh.

Tá an dualgas reachtúil ar an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide sa chás seo agus ní ar Eircode féin nó an Post a dháil na héirchóid, mar gurb í an Roinn atá freagrach as an gconradh don chóras a bhronnadh agus a stiúradh.

Dá mhínádúrtha agus dá thútaí é mar nós ag comhlacht stáit logainmneacha Béarla a úsáid do sheoltaí daoine lasmuigh den Ghaeltacht ainneoin gur mian leo go n-úsáidfí an logainm Gaeilge, ní raibh sárú reachtaíochta i gceist leis. Is léiriú eile an neamhréir seo ar easpa cosanta ar bhuncheart teanga in Acht na dTeangacha Oifigiúla. Is amhlaidh a bhí an scéal ó thaobh an aistriúcháin a rinneadh ar ainmneacha daoine óna dteanga dúchais Gaeilge go Béarla. Dúirt mé i dTuarascáil Bhliantúil 2016 gur *‘buncheart céannacht duine a bheith aitheanta ina rogha teanga oifigiúla i ngnóthaí an Stáit’*.

MOLTAÍ:

- Go gcinnteofaí feasta go dtabharfaí aird cuí ar ghealltanais scéime teanga nuair atá conradh á aontú ag an Roinn le tríú páirtí do sheachadadh seirbhísí.
- Go ndéanfaí aon chonradh eile a bhí idir láimhe ag an Roinn ag an am a scrúdú d’fhonn a fhiosrú an raibh ciallachais ag an bhfionnachtain seo d’aon chonradh eile.
- Go gcuirfí tuairisc faoi bhráid na hOifige faoin 12 Feabhra 2016 ag tabhairt léargas chuimsitheach i dtaca le stádas géilliúlachta na gconarthaí eile don ghealltanais reachtúil scéime i dtaca le logainmneacha Gaeltachta.
- Go gcuirfí tuairisc chuimsitheach faoi bhráid na hOifige faoin 30 Meitheamh 2016 i dtaca leis an dul chun cinn a bhí déanta leis an uasdátú ar an mbunachar sonraí ar a bhfuil an Eircode ag braith, ag áireamh anailís ar aon bhearna idir úsáid logainmneacha Gaeltachta i GeoDirectory an Phoist (APG).

CAIBIDIL 3 – An Próiseas Faireacháin

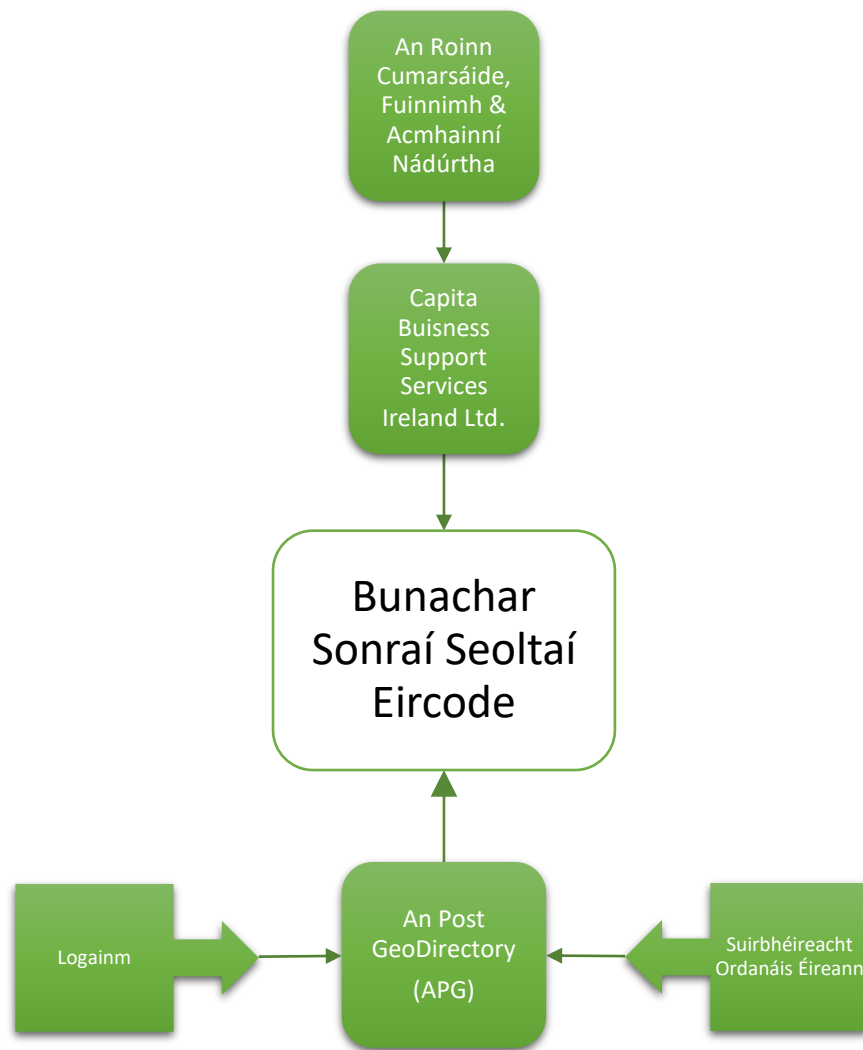
Tar éis do thréimhse ama réasúnach a bheith caite ón am a n-eisítear aon tuarascáil imscrúdaithe, scrúdaíonn m’Oifig an bealach ina bhfuil an comhlacht poiblí ag tabhairt faoi fhorfheidhmiú mholtaí an imscrúdaithe. Le linn an phróisis seo, tugtar deis don chomhlacht poiblí freagra oifigiúil a chur ar fáil maidir leis na céimeanna a glacadh go dtí sin chun moltaí an imscrúdaithe a chur i ngníomh.

Cuireadh tús leis an bpróiseas faireacháin ar chur i bhfeidhm mholtaí an imscrúdaithe le linn na bliana 2016. Bhí iliomad teagmhálacha idir m’Oifig agus an Roinn ón uair sin i leith, agus tá cur síos orthu sin in **AGUISÍN B**.

Sheol mé litir chuig an Roinn ar an 15 Aibreán 2019, agus thug mé aitheantas sa litir sin do na hiarrachtaí a bhí déanta go dáta. Mheabhraigh mé don Roinn gur chóir gur i nGaeilge amháin a bheadh na logainmneacha ábhartha Gaeltachta ar an gcóras Eircode chun go dtabharfaí feidhm chruinn do ghealltanas na scéime agus moltaí an imscrúdaithe. Chuir mé in iúl don Roinn go raibh gearáin fós á bhfáil agam ó dhaoine den phobal go bhfuil a gcuid seoltaí á n-úsáid ag comhlachtaí príobháideacha i mBéarla, nuair nach é sin atá uathu, agus go bhfuil seo ag tarlú de thoradh úsáid an chórais Eircode, toisc go bhfuil seoltaí Gaeltachta dátheangach ar an gcóras sin, seachas i nGaeilge amháin.

Bhí cruinniú idir an Roinn agus mé féin ar an 27 Bealtaine 2019. Dhearbhaigh mé léirmhíniú na hOifige ar an bhforáil reachtúil, is é sin gur chóir gur i nGaeilge amháin a bheadh na logainmneacha Gaeltachta ábhartha ar an gcóras Eircode. Thug mé le fios i litir dhá lá ina dhiaidh sin gurb é mo thuiscint é, tar éis an chruinnithe a bhí eadrainn, gur ghlac an Roinn leis an léirmhíniú sin. Ghlac mé leis an méid a dúradh ag an gcruinniú faoin Roinn a bheith tiomanta dá dualgas reachtúil teanga a chomhlíonadh a mhéid is féidir léi ach chuir mé fainic nach bhféadfainn glacadh leis go gcuirfí tuilleadh moille ar chur i bhfeidhm mholtaí an imscrúdaithe. D’iarr mé freagra chríochnúil laistigh de 30 lá.

Fuair mé freagra dar dáta an 24 Meitheamh 2019, ag tabhairt le fios go raibh an Roinn tar éis scríobh chuig an bPost, ar leo cearta IP na seoltaí go léir a úsáidtear sa chóras Eircode (is é sin an seoladh uimhriúil a úsáidtear mar phrótacal idirlín do gach seoladh) ag iarraidh orthu a mbunachar sonraí seoltaí a leasú ionas gur i nGaeilge amháin a bheadh gach logainm Gaeltachta ábhartha. Dearbhaíodh, mar a bhí ráite cheana, gurb ón mbunachar sonraí GeoDirectory agus uaidh sin amháin a thagann gach seoladh a sholáthraítear i gcóras Eircode. Tá an bunachar sonraí sin á chur ar fáil faoi cheadúnas ag An Post GeoDirectory(APG) do Capita. Is comhfhiontar de chuid An Post agus Suirbhéireacht Ordanáis Éireann é APG.

Tugadh le fios do m'Oifig i nglaoch teileafóin ar an 8 Samhain 2019 gur dhearbhaigh an Post nach bhféadfaí an leagan Béarla de seoltaí Gaeltachta a bhaint dá mbunachar sonraí mar go dteastaíonn sé le cruinn seachadadh litreacha a chinntiú. An chúis leis sin, a dúradh, ná go n-úsáideann lear maith daoine seoltaí Béarla sa Ghaeltacht. Dúirt an Post ag an gcruinniú go bhfuil dualgas reachtúil orthu faoi ComReg cloí le spriocanna áirithe seachadta agus go mbeadh sin dodhéanta gan an leagan Béarla de na seoltaí a bheith sa bhunachar acu. Tugadh le fios go raibh an Post ag díriú ar an teicneolaíocht a thabhairt isteach dá n-oibrithe poist agus go bhféadfadh sé amach anseo go mbeadh giuirléid láimhe acu a d'fhéadfadh a bheith ina cúnamh le seoltaí a aithint.

Thug an Roinn le fios chomh maith go raibh plé arís aici le APG agus gur dhearbhaigh siad go bhfuil siad i dteagmháil le meitheal Logainm.ie agus go bhfuil cúrsaí ag bogadh ar aghaidh go mall leis an uasdátú ar an mbunachar sonraí ar a bhfuil an Eircode ag braith, ag áireamh anailís ar aon bhearna idir úsáid logainmneacha Gaeltachta in APG.

Bhí tugtha le fios dúinn roimhe seo (litir dár dáta 27 Iúil 2016) go raibh faisnéis á malartú idir APG agus meitheal Logainm.ie *‘chun aon neamhréir idir a mbunachair shonraí a réiteach’*. Bhí sé tugtha le fios dúinn freisin go raibh an mheaitseáil idir bunachair sonraí na n-eagraíochtaí luaite curtha i gcrích i gcás roinnt contaetha samplacha agus go raibh meitheal Logainm.ie sásta sonraí breise a chur ar fáil chun cuidiú le APG. Tuigeadh ón méid sin go raibh réiteach á dhéanamh idir bunachar sonraí Logainm.ie agus bunachar sonraí APG.

Tháinig freagra scríofa ón Roinn ar an 27 Samhain 2019, inar maíodh gur chuid de cheist ní ba leithne an t-ábhar seo, is é sin nach bhfuil aon fhoirm nó leagan dlíthiúil de sheoltaí ann in Éirinn agus go bhfuil éagsúlacht mhór sa leagan a úsáidtear le haghaidh seoltaí Béarla agus Gaeilge araon. Dúradh gurb é an toradh atá air sin ná go roinneann 35% ar a laghad d’ionaid réadmhaoine na hÉireann seoladh le hionad réadmhaoine eile – i.e. ionaid réadmhaoine nach bhfuil seoladh uathúil acu.

Cuireadh leis an méid a bhí ráite sa ghlaoch teileafóin den 8 Samhain maidir le bunachar sonraí an Post sa litir sin. Dúradh gurb é an fáth a gcaithfidh an seoladh i mbunachar sonraí Eircode a bheith ag teacht leis an seoladh i mbunachar sonraí an Post ná go bhféadfadh deacrachtaí suntasacha a bheith ann ó thaobh post a sheachadadh chuig na custaiméirí sin dá mbeadh na seoltaí difriúil lena chéile. Dúradh nach bhfuil de rogha ag Eircode, dá bhrí sin, na seoltaí i mbunachar sonraí Eircode a athrú go haontaobhach gan tagairt do bunachar sonraí an Post.

Thug an Roinn le fios go ngeallann an Roinn an méid seo chun a scéim teanga a chomhlíonadh: *‘Tá na socrúcháin riachtanacha curtha in áit ag an Roinn le cinntiú go n-úsáidfear logainmneacha oifigiúla na gceantar Gaeltachta mar atá fógraithe ag an Aire in Ordú na Logainmneacha Gaeltachta 2005 mar réamhshocrú do chuspóirí corparáideacha, lena n-áirítear, mar is cuí, cuspóirí reachtúla, corparáideacha agus staidrimh’* agus go gcuimsíonn sé sin Capita, an comhlacht atá freagrach as Eircode a sholáthar (Sealbhóir an Cheadúnais chun Postchóid a Bhainistiú) a bheith ag cur éirchóid nua ar fáil do cheantair Ghaeltachta uair sa ráithe agus gan ach an seoladh Gaeilge in úsáid.

Dúradh go gcuimsíonn sé an uirlis ghréasáin Eircode/Aimsitheoir, áit a dtiocfaidh an leagan Gaeilge den seoladh aníos mar réamhshocrú nuair a chuardaítear logainmneacha Gaeltachta de réir seoladh nó éirchóid. Ní shásaíonn sin an dualgas reachtúil mar go raibh sé geallta ag an Roinn go mbainfí úsáid as logainm oifigiúil Gaeltachta, is é sin an leagan Gaeilge den logainm, *‘mar réamhshocrú do chuspóirí corparáideacha, lena n-áirítear, mar is cuí, cuspóirí reachtúla, corparáideacha agus staidrimh’*. Dá thoradh sin, bheimis ag súil gurbh é an leagan Gaeilge amháin a bheadh in úsáid chun na críocha sin in aon chás a raibh ordú logainm déanta ag an Aire.

Tugadh le fios go bhfuil suíomh gréasáin Eircode agus suíomh gréasáin Aimsitheoir Eircode ar fáil i nGaeilge. Dúirt an Roinn go raibh sí sásta go rabhthas ag cloí le riachtanais a scéime teanga agus go bhfuil sí ag comhlíonadh na bhforálacha in Acht na dTeangacha Oifigiúla a bhaineann le horduithe logainmneacha. Tá cóip den litir seo in **AGUISÍN C**.

Tuarascáil Faireacháin

I mí Lúnasa, 2020, d'eisigh m'Oifig Tuarascáil Faireacháin, inar áiríodh cur síos ar an bhfaireacháin a bhí déanta go dáta sa chás seo. Cuireadh cóip den tuarascáil sin faoi bhráid na Roinne.

Ar an 1 Márta 2021, scríobh mé chuig an Aire Stáit atá freagrach as an bpolasaí maidir leis an Post agus Eircode agus chuir mé in iúl go raibh beartaithe agam tuarascáil a chuir faoi bhráid gach Tí den Oireachtas ar an ábhar. Thairg mé deis aon eolas nó beart nua de chuid na Roinne leis an reachtaíocht a chomhlíonadh a chur faoi mo bhráid. Cé gur eisíodh admháil ar an litir sin níor cuireadh aon fhreagra breise ar fáil.

Is léir dom go bhfuil iarracht mhacánta déanta ag an An Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide teacht ar réiteach sa chás seo trí iarracht iachall a chur ar an Post a mbunachar sonraí seoltaí a leasú ionas gur i nGaeilge amháin a bheadh gach logainm Gaeltachta ábhartha. Níor éirigh leis na hiarrachtaí sin, áfach. De thoradh seo ar fad tá logainmneacha Gaeltachta i mBéarla fós á n-úsáid ag Eircode. Léirigh an t-imscrúdú gur ar an Roinn Cumarsáide atá an fhreagracht ina leith seo.

I gcás aon tuarascáil imscrúdaithe a eisítear bíonn deis ag na páirtithe san imscrúdú nó aon duine eile a ndéanann na fionnachtana agus na moltaí difear dó nó di achomharc a dhéanamh chun na hArd-Chúirte ar phone dlí i gcoinne mo chinnidh. Níor ghlac an Roinn leis an deis sin ach ina dhiaidh sin féin níor cuireadh na moltaí ar fad a bhí déanta agam i ngníomh.

CAIBIDIL 4 – An Chéad Chéim Eile

Tá sé de chúram ormsa mar Choimisinéir Teanga gach beart riachtanach atá faoi réim m'údaráis a dhéanamh chun a chinntiú go gcomhlíonfaidh comhlachtaí poiblí forálacha faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla. Déanaim an méid seo trí fhaireachán a dhéanamh ar chomhlachtaí poiblí, comhairle a chur ar an bpobal maidir lena gcearta faoin Acht agus comhairle a sholáthar do chomhlachtaí poiblí maidir lena n-oibleagáidí faoin Acht.

Nuair a fheictear dom go bhféadfadh faillí a bheith á déanamh ag comhlachtaí poiblí i gcomhlíonadh a ndualgas faoin Acht nó faoi fhorálacha aon achtacháin eile a bhaineann le stádas nó le húsáid na Gaeilge, tá sé de chumhacht agam imscrúdú a thionscnamh ar an ábhar.

Bíonn fionnachtana agus moltaí ina gcuid d'aon tuarascáil a eisím i ndiaidh dom imscrúdú a thabhairt chun críche. Titeann an fhreagracht ar an gcomhlacht poiblí na moltaí sin a chur i bhfeidhm laistigh de thréimhse ama réasúnach nó laistigh d'amchlár sonrach a bhíonn leagtha síos i moltaí an imscrúdaithe.

Tar éis tréimhse ama réasúnach a bheith caite ón am ar eisíodh tuarascáil an imscrúdaithe seo, scrúdaigh m'Oifig an bealach ina raibh na moltaí éagsúla á gcur i bhfeidhm ag an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide. Le linn an phróisis seo, tugadh deis don chomhlacht poiblí freagra a bhreithniú i leith an bhealaigh inar cuireadh na moltaí i ngníomh. Tá cóip den fhreagra sin mar **AGUISÍN C** leis an tuarascáil seo. Tar éis dom tuarascáil faireacháin a eisiúint ar an ábhar i Lúnasa 2020, scríobh mé chuig an Aire i mí an Mhárta 2021, agus deis á tairiscint agam aon eolas nó beart nua de chuid na Roinne leis an reachtaíocht a chomhlíonadh a chur faoi mo bhráid. Níor tapaíodh an deis sin. Idir an dá linn, tá breis is scór gearán nua breise faighte ag m'Oifig ar an ábhar, 10 acu sin a bhaineann go sonrach le seoltaí Gaeltachta.

Tar éis dom athbhreithniú iomlán a dhéanamh ar an gcás, feictear dom nach bhfuil moltaí an imscrúdaithe curtha i bhfeidhm go sásúil ag an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide agus nach féidir liomsa, faoi réir na gcumhachtaí atá tugtha dom, aon chéim bhreise a ghlacadh chun a chur ina luí orthu an méid sin a dhéanamh.

Is ar an mbonn sin a leagaim an tuarascáil seo faoi bhráid gach Tí den Oireachtas.

Is ar Thithe an Oireachtais a thiteann sé anois aon chéimeanna breise a thógáil, má mheastar gur cuí sin a dhéanamh.

AGUISÍN A

Tuarascáil faoi Alt 26 d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 ar

Imscrúdú faoi Alt 21(c) d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003

An Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha

IM-003B

Ábhar an Imscrúdaithe

Ar sháraigh An Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha an dualgas reachtúil teanga atá daingnithe i bhfo-alt 18(1) d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 maidir le cur i bhfeidhm a scéim teanga chomh fada is a bhaineann sé le mír i gCaibidil 2 den scéim sin, a bhaineann le Logainmneacha Gaeltachta?

CLÁR

CAIBIDIL 1 – Cúlra	Lch 3
CAIBIDIL 2 – Freagra na Roinne Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha	Lch 7
CAIBIDIL 3 – Osradharc ar an imscrúdú	Lch 10
CAIBIDIL 4 – Tuarascáil, fionnachtana agus moltaí	Lch 14
CAIBIDIL 5 – Achomhairc chuig an Ard-Chúirt	Lch 16
CAIBIDIL 6 – Tuairimí á lorg	Lch 17

AGUISÍN A

AGUISÍN B

CAIBIDIL 1

Cúlra

Ba ar an 13 Iúil 2015 a sheol an tAire Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha, Alex White T.D., an córas nua postchóid d'Éirinn, Eircode. Tugadh le fios ag an tráth sin go mbeadh postchóid nua á seachadadh chuig gach áitreabh sa tír sna seachtainí amach romhainn. Go gairid ina dhiaidh sin, ag tosú i mí Iúil 2015 agus sa dá mhí ina dhiaidh sin chomh maith, rinneadh gearáin le m'Oifig ar an ábhar, nuair a seachadadh na postchóid nua.

Bhain na gearáin a fuair m'Oifig le trí phríomh ábhar:

- (1) go raibh litreacha leis an Eircode nua á fháil ag baill don phobal agus nach raibh na logainmneacha Gaeltachta a bhí in úsáid ar na litreacha sin i gcomhréir leis an Ordú Logainmneacha (Ceantair Ghaeltachta)
- (2) go raibh litreacha leis an Eircode nua a fháil ag baill don phobail agus nach raibh an gnáth leagan den seoladh a úsáideann na daoine céanna, sé sin seoladh i nGaeilge, á úsáid agus
- (3) go raibh litreacha leis an Eircode nua á fháil ag baill don phobal lena n-ainm agus sloinne i mBéarla nuair nach mba gnách leo sin a úsáid, nó go deimhin nár úsáid siad riamh ach a n-ainm agus a sloinne i nGaeilge.

Nuair a fhaigheann m'Oifig aon ghearán ina líomhnaítear nár cuireadh seirbhísí ar fáil i nGaeilge is gá dom a mheas an bhféadfadh gur sárú a bhí sa mhéid sin ar aon chuid d'Acht na dTeangacha Oifigiúla idir forálacha dhíreacha, rialacháin nó míreanna de scéim teanga. Is féidir liom freisin aon fhoráil a bhaineann le húsáid nó stádas teanga oifigiúil atá in aon achtachán eile a áireamh agus mé ag tabhairt mo bhreithiúnas.

Is ar an Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha a thiteann an fhreagracht i dtaobh na postchóid a sholáthar, agus tuigeadh dúinn gur comhlacht príobháideach a bhí ag obair ar chonradh don Roinn a scaip na litreacha, ag baint úsáid as bunachar sonraí.

Tagann an Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha faoi scáth Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 agus tá scéim teanga aontaithe aici ina bhfuil gealltanais reachtúla tugtha i ndáil le seirbhísí áirithe a chur ar fáil i nGaeilge.

Faoi réir théarmaí Acht na dTeangacha Oifigiúla baineann na gealltanais a thugann comhlacht poiblí ina scéim teanga le seirbhísí a chuirtear ar fáil go díreach nó go neamhdhíreach. Is mar seo a shainmhínítear seirbhísí i dtéarmaí an Achta:

2(1) “ciallaíonn “seirbhís” seirbhís arna tairiscint nó arna soláthar (cibé acu go díreach nó go neamhdhíreach) ag comhlacht poiblí don phobal i gcoitinne nó d'aicme den phobal i gcoitinne.”

Tugtar brí don sainmhíniú seo i gcomhthéacs aontú scéim teanga:

11 (2) (a) Sonrófar i ndréacht-scéim dá dtagraítear i bhfo-alt (1) na modhanna cumarsáide atá le soláthar sa Ghaeilge amháin, sa Bhéarla amháin agus sa Ghaeilge agus sa Bhéarla araon.

(b) San alt seo, ciallaíonn “modhanna cumarsáide” na modhanna cumarsáide idir an comhlacht lena mbaineann agus an pobal i gcoitinne nó grúpaí nó daoine ar leithligh den phobal i ndáil leis na seirbhísí lena mbaineann, i ndáil le soláthar na seirbhísí agus i ndáil le faisnéis a bhaineann leis na seirbhísí nó leis an soláthar sin.

Is léir mar sin, faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003, go leagtar na dualgais céanna scéime ar chomhlachtaí príobháideacha atá ag feidhmiú ar chonradh do chomhlacht poiblí a thagann faoi scáth na reachtaíochta agus atá ar an gcomhlacht poiblí féin.

Tá gealltanais tugtha sa scéim teanga is deireanaí a d'aontaigh an Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha sa bhliain 2014 maidir le húsáid logainmneacha Gaeltachta. Is mar seo a leanas atá an mhír sin den scéim:

Logainmneacha Gaeltachta

Tá na socrúcháin riachtanacha curtha in áit ag an Roinn le cinntiú go n-úsáidfear logainmneacha oifigiúla na gceantar Gaeltachta mar atá fógraithe ag an Aire in Ordú na Logainmneacha Gaeltachta 2005 mar réamhshocrú do chuspóirí corparáideacha, lena n-áirítear, mar is cuí, cuspóirí reachtúla, corparáideacha agus staidrimh.'

Mheas mé go bhféadfadh an gealltanais seo a bheith ábhartha do na gearáin a cuireadh faoi mo bhráid. Níorbh ann do macasamhail do dhualgas ábhartha maidir le húsáid seoltaí taobh amuigh don Ghaeltacht ná go deimhin d'úsáid ainm agus sloinntí i nGaeilge. Shocraigh mé go ndéanfainn tuilleadh fiosrúcháin ar an méid seo agus ag an am céanna chinn mé na gearáin sin a bhain le húsáid logainmneacha Gaeltachta a chur faoi bhráid na Roinne Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha.

Nuair a bhíonn scéim teanga daingnithe ag an Aire Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta le comhlacht poiblí tá dualgas ar an gcomhlacht poiblí an scéim teanga sin a chur i bhfeidhm. Is mar seo a leanas atá an mhír sin den Acht a bhaineann le cur i bhfeidhm scéim teanga:

18.- (1) I gcás ina ndaingneoidh an tAire scéim faoin Acht seo, rachaidh an comhlacht poiblí ar aghaidh leis an scéim a chur i gcrích.

Rinne m’Oifig iarracht an cheist seo agus na gearáin éagsúla ina leith a réiteach leis an Roinn tar éis do na litreacha eisiúint ach níor éirigh leis na hiarrachtaí sin. Go deimhin b’fhiú dom a lua chomh maith gur ardaigh an Oifig seo an cheist seo faoi h-úsáid logainmneacha don chóid poist nua leis an Roinn Cumarsáide siar chomh fada le mí Feabhra 2008.

Tá sé curtha mar dhualgas reachtúil ormsa in Alt 21(c) d’Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 *“imscrúdú a dhéanamh, cibé acu ar a thionscnamh nó ar a tionscnamh féin, ar iarraidh ón Aire nó de bhun gearán a bheidh déanta leis nó léi ag aon duine, maidir le haon mhainneachtain ag comhlacht poiblí forálacha an Achta a chomhlíonadh, ar mainneachtain í ar dóigh leis nó léi nó, de réir mar is cuí, leis an Aire, gur féidir gur tharla sí,”*

Ó tharla gearáin a bheith déanta ag baill den phobal liom i dtaobh na ceiste seo nach raibh mé in ann teacht ar réiteach sásúil leis an Roinn ina leith bheartaigh mé go raibh gá le himscrúdú le haon amhras a sheachaint.

Go bunúsach, ba mhian liom de thoradh an imscrúdaithe seo a bheith ábalta a rá an amhlaidh go raibh nó nach raibh an fhoráil i scéim teanga na Roinne á cur i bhfeidhm go cuí ag an Roinn agus ag conraitheoirí atá ag feidhmiú thar a ceann.

Cúlra reachtúil, feidhmeanna agus údarás

Leagtar amach go reachtúil in Ailt 23-29 d’Acht na dTeangacha Oifigiúla an córas le himscrúduithe a sheoladh.

Seoladh an t-imscrúdú ar an 5 Deireadh Fómhair 2015 de réir an nós imeachta atá leagtha amach chuige seo in Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003.

Ba é an nós imeachta a bheartaigh mé don chéad chéim den imscrúdú ná litir a sheoladh chuig an Aire Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha, ag lorg eolais ar leith, freagraí ar cheisteanna ar leith chomh maith le haon fhaisnéis, taifid, nó rud den sórt sin a bhain le hábhar an imscrúdaithe.

D’iarr mé go gcuirfí an t-eolas cuí sin ar fáil roimh nó ar an 27 Deireadh Fómhair 2015 agus thairg mé deis ar shoiléiriú ar aon ghné de riaradh an imscrúdaithe trí theagmháil le m’Oifig. Seoladh freagra chugam i ríomhphost dar dáta an 28 Deireadh Fómhair 2015, atá mar **AGUISÍN A** leis an tuarascáil seo. Níor cuireadh aon cháipéisí tacaíochta ar fáil.

Tá dualgas orm mar Choimisinéir Teanga in aon chás ina seolaim imscrúdú faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla tuarascáil i scríbhinn a ullmhú agus a chur faoi bhráid an chomhlachta phoiblí lena mbaineann, faoi bhráid an Aire Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta, agus i gcás ina ndéanfar gearán liom, faoi bhráid an ghearánaigh, maidir le fionnachtana an imscrúdaithe agus féadaim aon mholtaí is cuí ag féachaint don imscrúdú a áireamh sa tuarascáil.

Leagadh dréacht tuarascáil (gan fionnachtana ná moltaí) faoi bhráid na Roinne ar an 24 Samhain 2015 le deis a thabhairt don chomhlacht poiblí a léiriú dom má bhí aon mhí-bhrí bainte agam as an eolas a bhí curtha ar fáil ag an eagraíocht dom san imscrúdú. Tar éis don dréacht tuarascáil sin eisiúint, d'iarr an Roinn síneadh ama le freagra a chur ar fáil, mar go raibh eolas tagtha chun solais sa dréacht tuarascáil nach raibh tugtha faoi deara acu sna buncháipéisí imscrúduithe. Ceadaíodh síneadh ama go dtí an Luain 21 Nollaig leis an dréacht tuarascáil a fhreagairt. Cuireadh freagra faoi mo bhráid i ríomhphost den 22 Nollaig 2015. Tá cóip den fhreagra sin ag **AGUISÍN B** leis an tuarascáil seo.

Tugadh aird chuí ar a raibh le rá ag an Roinn in ullmhú leagan críochnaitheach na tuarascála.

CAIBIDIL 2

Freagra na Roinne Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádúrtha

Ina ríomhphost den 28 Deireadh Fómhair chugam, atá mar **AGUISÍN A** leis an tuarascáil seo, shéan an Roinn go raibh aon sárú ar a dualgas reachtúil teanga i gceist sa chás seo.

Rinne an Roinn cur síos ar an ngealltanas reachtúil ina scéim teanga mar seo a leanas:

'Bealaí Cumarsáide leis an Phobal' is teideal do Chaibidil 2 den Scéim thuasluaite agus tá an gealltanas seo a leanas inti maidir le seirbhís Ghaeilge a sheachadadh: 'Tá na socrúcháin riachtanacha curtha in áit ag an Roinn le cinntiú go n-úsáidfear logainmneacha oifigiúla na gceantar Gaeltachta mar atá fógraithe ag an Aire san Ordú Logainmneacha (Ceantair Ghaeltachta) 2004 mar réamhshocrú do chuspóirí corparáideacha, lena n-áirítear, mar is cuí, cuspóirí reachtúla, corparáideacha agus staidrimh.'

D'áitigh an Roinn, áfach, gur bronnadh an conradh chun córas na bpostchód a dhearadh, a scaipeadh agus a chothabháil ar chuideachta phríobháideach theoranta, i mí na Nollaig 2013, agus go raibh sí den tuairim nach comhlacht poiblí a bhí sa gconraitheoir chun críocha Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003.

"Níl Conraitheoir na bPostchód sainithe ag an Aire Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta mar chomhlacht poiblí de réir Sceideal 1, Alt 1(5) den Acht. Tá an Roinn den tuairim dá bhrí sin nach bhfuil Conraitheoir na bPostchód faoi réir fhorálacha Acht 2003" a dúirt an Roinn.

Thagair an Roinn do mhír eile ina scéim teanga reachtúil a bhain le hábhar, mar seo a leanas:

"In ainneoin a bhfuil ráite thuas, is mian leis an Roinn béim a leagan ar an gclásal deireanach i gCaibidil 3 dá Scéim Teanga 2014-2017 ina bhforáiltear an méid seo: 'Cuirfear tríú páirtithe a dhéanann obair ar son na Roinne ar an eolas faoin scéim de réir mar is cuí agus spreagfar iad chun spiorad na scéime a léiriú sna seirbhísí a chuireann siad ar fáil'.

Tá spiorad na scéime léirithe ag Conraitheoir na bPostchód agus é ag cur na seirbhísí ar fáil faoina chonradh leis an Aire.

Rinne an Roinn cur síos ar an méid a bhí déanta ag an gconraitheoir le spiorad na scéime a léiriú, i gcomhairle le Conradh na Gaeilge agus Foras na Gaeilge. Luaigh sí go raibh ábhar bolscaireachta dátheangach agus litreacha fógartha postchóid dátheangacha curtha i dtoll a chéile ag Eircode agus suíomh gréasáin Eircode dátheangach forbartha. Cuireadh ar a súile don imscrúdú go raibh baill foirne dátheangacha earcaithe ag Eircode freisin le haghaidh a lárionaid glaonna agus

Cód Cleachtais forbartha acu ina leagtar amach an chaoi a gcuirfear an Córas Náisiúnta Postchóid ar fáil don phobal.

Dúirt an Roinn gur chóir a thabhairt faoi deara gur ón mbunachar sonraí GeoDirectory agus uaidh sin amháin a tháinig na seoltaí, seoltaí Gaeilge san áireamh, i mBunachar Sonraí Seoltaí Eircode, agus dúirt:

Tá an bunachar sonraí sin á chur ar fáil faoi cheadúnas ag An Post GeoDirectory (APG) do Capita. Tá An Post freagrach as a scéim féin mar chomhlacht sainithe faoi Acht 2003. Tá sé curtha in iúl dúinn ag APG go bhféachann siad leis na logainmneacha Gaeilge oifigiúla deimhnithe ar sheoltaí a chur san áireamh taobh istigh den bhunachar sonraí nuair a bhíonn siad ar fáil, agus aistriúcháin ó Logainm agus ó Shuirbhéireacht Ordanáis Éireann in úsáid. Sa chás go bhfuil logainmneacha deimhnithe ar fáil ó APG, cuirtear le bunachar sonraí Eircode iad.

Mar fhocal scoir, shoiléirigh an Roinn go raibh Logainm ag obair i gcomhar le APG chun aon difríocht idir a mbunachair shonraí a réiteach, mar thoradh ar roinnt fadhbanna a bheith aimsithe maidir leis an aistriúcháin Gaeilge ar sheoltaí i mbunachar sonraí GeoDirectory. *“Is é mo thuiscint go bhfuil an obair mheaitseála curtha i gcrích ag Logainm le haghaidh dhá chontae shamplacha agus go raibh cruinniú eile acu le GeoDirectory an mhí seo chun torthaí na hoibre sin a phlé, agus go bhfuil Logainm sásta litriú ceart logainmneacha atá ann cheana féin a sholáthar do GeoDirectory. Arís, sa chás go bhfuil aistriúcháin bhreise ar logainmneacha Gaeilge ar fáil ó APG, cuirfear iad sin le bunachar sonraí Eircode”* a dúirt an Roinn.

Sa tuairisc ar an dréacht tuarascáil a leagadh faoi mo bhráid ar an 22 Nollaig, atá mar AGUISÍN B leis an tuarascáil seo, thug an Roinn le fios nach raibh an chúis go dtagann conraitheoir atá ag oibriú de bhun conradh leis an Roinn faoi scáth Acht na dTeangacha Oifigiúla soiléir di sna buncháipéisí imscrúduithe.

Thug an Roinn le fios sa bhfreagra sin go dtuigeann sí *‘dearcadh an Choimisinéara Teanga agus aithníonn go bhféadfadh conraitheoir atá ag oibriú de bhun conradh leis an Roinn bheith faoi réir Scéim Teanga na Roinne de réir léirmhíniú an Choimisinéara ar an forálacha thuasluaite.’*

Mhaígh an Roinn go raibh ‘spiorad na scéime’ léirithe ag Conraitheoir na bPostchód agus é ag cur na seirbhísí ar fáil faoina chonradh leis an Aire. *‘Ina theannta sin’* a dúirt an Roinn *‘is ón mbunachar sonraí GeoDirectory agus uaidh sin amháin a thagann na seoltaí i mBunachar Sonraí Seoltaí Eircode. Tá an bunachar sonraí sin á chur ar fáil faoi cheadúnas ag An Post GeoDirectory (APG) do Capita. Tá An Post freagrach as a Scéim Teanga féin mar chomhlacht sainithe faoi Acht 2003.’*

Thug an Roinn le fios go bhfuil cruinnithe tar éis a bheith ag APG le Brainse na Logainmneacha lena gcinntiú go gcuirtear logainmneacha oifigiúla dearbhaithe Gaeilge san áireamh i mbunachar sonraí GeoDirectory agus go soláthraíonn APG uasdáta ar an mbunachar sonraí do Capita uair sa ráithe, a chuimsíonn aon leasú a dhéantar de bhun a chuid cruinnithe le Brainse na Logainmneacha, agus go n-uasdátaítear

Bunachar Sonraí Seoltaí Eircode dá réir.

Maidir leis na gearáin a fuair m'Oifig i ndáil le haistriú ainmneacha agus sloinnte go Béarla nuair a bhí na postchód á sheachadadh, bhí an méid seo le rá ag an Roinn:

“Foráiltear le hAlt 65A(2)(c) den Acht um Rialáil Cumarsáide (Seirbhísí Poist), 2011 (arna leasú) gur 'gníomhaíocht postchód bhailí' é seo:

'postchód a scaipeadh (lena n-áirítear trí phróiseáil sonraí pearsanta arna rialú ag An Post, ag soláthraí seirbhíse poist uilíche nó ag duine eile is dóigh leis an Aire is cuí), thar ceann an chonraitheora postchód nó an Aire, chuig a sheoladh comhfhreagrach ag An Post, ag soláthraí seirbhíse poist uilíche nó ag duine eile is dóigh leis an Aire is cuí'.

De bhun na forála thuas, scaip An Post postchóid ar fud na tíre agus, i gcásanna áirithe, bhí próiseáil sonraí pearsanta arna rialú aige i gceist. Tá 35% ar a laghad de sheoltaí na hÉireann neamhuathúil, rud a chiallaíonn go roinneann siad seoladh le réadmhaoín amháin eile ar a laghad. Bhí dúshlán ann dá bharr sin ó thaobh cinnte a dhéanamh de gur sannadh an postchód ceart ar gach seoladh aonair, agus gur seachadadh an postchód ceart sin chuige. Chun é sin a éascú, bhain An Post úsáid as 'tuairisceoirí foirgnimh'. An t-aon chuspóir amháin a bhí leis sin ná an postchód a sheachadadh go cruinn. Dealraíonn sé gurb é an leagan Béarla d'ainm úinéir an tí a bhí sna 'tuairisceoirí foirgnimh' i gcásanna áirithe. Is féidir leis an Roinn a dhearbhu gur chun críocha postchóid a sheachadadh amháin a baineadh úsáid as tuairisceoirí den sórt sin.”

Ar deireadh thall, dhearbhaigh an Roinn cé go raibh comhfhreagras acu le m'Oifig ar an ábhar seo chomh fada siar le 2008, gur bhain sé den chuid is mó leis an bpostchód féin a bheith i mBéarla nó i nGaeilge, agus gur thug an Roinn freagra ar comhfhreagras a sheol m'Oifig chuici. Cuireadh in iúl gur cuireadh aon cheist nó gearán a bhain le cásanna ar leith chuig conraitheoir Eircode chun deileáil leo dá réir.

CAIBIDIL 3

Osradharc ar an imscrúdú

D'eascair an t-imscrúdú seo as líon substaintiúil gearáin a rinne baill den phobail le m'Oifig ar an ábhar. San iomlán, fuair m'Oifig os cionn 60 gearáin ón bpobal i dtaca le seachadadh na litreacha Eircode. Bhain 17 acu sin le ceist logainm oifigiúil Gaeltachta a bheith i mBéarla nó míchruinn.

Leag m'Oifig an t-eolas i dtaca le gach ceann de na gearáin sin, a tugadh cead ina leith é sin a dhéanamh, faoi bhráid na Roinne. In ainneoin cur agus cúiteamh ar an ábhar, agus meabhrúcháin a bheith eisithe chuig an Roinn ina leith, níor cuireadh freagra ar fáil ach i gcás líon an-bheag de na gearáin sin.

Chinn mé go raibh gá le himscrúdú a sheoladh sa chás, toisc go raibh sé á thabhairt le tuiscint ón méid seo nach raibh an Roinn den tuairim go raibh aon dualgas reachtúil orthu i leith an ábhar seo. Bheartaigh mé, mar sin, an t-imscrúdú a sheoladh le cur ó amhras an raibh nó nach raibh dualgas reachtúil ar an Roinn sa chás seo.

Is fíor, mar a dúirt an Roinn ina freagra, nach comhlacht poiblí chun críocha an Achta é Capita Business Support Services Ireland Limited, an comhlacht príobháideach ar a bronnadh an Conradh chun córas na bpostchód a dhearadh, a scaipeadh agus a chothabháil.

Ach ní gá gur comhlacht chun críocha an Achta a bheadh ag soláthar na seirbhíse faoi chonradh thar cheann na Roinne chun go dtabharfaí faoi choimirce na reachtaíochta é – is leor go mbeadh aon chomhlacht nó eagraíocht ag soláthar seirbhíse faoi chonradh thar ceann na Roinne le go leagfaí na dualgais reachtúla céanna orthu is a leagan a scéim teanga ar an Roinn. I measc na ndualgais sin, tá an gealltanas soiléir i dtaca le Logainmneacha Gaeltachta oifigiúla a úsáid chun críocha corparáideacha.

Cé go bhfuil mír ar leith sa scéim teanga a bhaineann le soláthraí seirbhíse a bheith á spreagadh le cloí le 'spiorad na scéime', tógann foráil san Acht féin a bhaineann leis an ábhar seo ceannas ar an ngealltanas sin. Tá forlámhas ag foráil dlíthiúil atá daingnithe ag reachtaíocht ag an Oireachtas, agus ní féidir le haon ghealltanas i scéim teanga leasú, maolú nó cealú a dhéanamh ar fhoráil in aon Acht.

Leagann an fhoráil san Acht dualgas sonracha ar an gcomhlacht poiblí a chinntiú go gcloíonn aon conraitheoir atá ag feidhmiú thar a cheann le forálacha a scéim teanga i gcás seirbhísí atá á gcur ar fáil faoi chonradh thar a cheann, mar a deir an reachtaíocht *"ciallaíonn 'seirbhís' seirbhís arna tairiscint nó arna soláthar (cibé acu go díreach nó go neamhdhíreach) ag comhlacht poiblí don phobal i gcoitinne nó d'aicme den phobal i gcoitinne."*

Dhearbhaigh an Roinn gurb shin go baileach a tharla, sé sin go raibh seirbhís á gcur ar fáil thar a ceann nuair a dúirt sí sa litir freagartha don imscrúdú... *“Bronnadh an Conradh chun córas na bpostchód a dhearadh, a scaipeadh agus a chothabháil ar chuideachta phríobháideach theoranta, Capita Business Support Services Ireland Limited (dá ngairfear ‘Conraitheoir na bPostchód’ anseo ina dhiaidh seo) i mí na Nollag 2013.*

Tá sé soiléir don imscrúdú gur beartas de chuid na Roinne Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha a bhí i bhforbairt córas postchóid don tír. Níl aon amhras ach an oiread ach gur bronnadh conradh ar chomhlacht príobháideach chun an tseirbhís sin a sholáthar. Ní féidir a shéanadh mar sin ach gur seirbhís é seo a bhí á chur ar fáil thar cheann na Roinne agus dá réir gur bhain gealltanais na scéime teanga le soláthar na seirbhíse sin, gealltanais maidir le húsáid logainmneacha Gaeltachta san áireamh.

Tugadh le fios don imscrúdú gur oibrigh an conraitheoir i gcomhairle le Foras na Gaeilge agus Conradh na Gaeilge chun cur le raon agus caighdeán na seirbhíse a bheadh ar fáil trí Ghaeilge le linn den tseirbhís nua postchóid a bheith á sholáthar. Tacaím agus fáiltím roimh an gcur chuige sin. Is bun riachtanas é áfach go gcomhlíontar dualgais reachtúla teanga agus ní féidir le haon socraithe eile teacht in áit na ndualgais sin nó na dualgais sin a mhaolú ar aon bhealach. Ba bun riachtanas é sa chás seo go dtabharfaí aird ar an ngealltanais a bhí tugtha maidir le húsáid logainmneacha Gaeltachta.

Ina bhfreagra ar an imscrúdú thug an Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha le fios go raibh Logainm agus Geodirectory, úinéirí an bhunachair sonraí a bhí in úsáid, ag oibriú le chéile anois chun réiteach a fháil ar na difríochtaí a bhain le logainmneacha éagsúla. Léiríonn an méid seo dom go bhféadfadh an fhadhb a bhain le húsáid logainmneacha Gaeltachta a bheith seachanta ach an phleanáil cheart a bheith déanta roimh ré.

Ardaíodh an cheist seo i dtaca le dualgais scéime a bheith ar conraitheoir atá ag soláthar seirbhísí thar ceann na Roinne leis an Roinn cheana i gcomhthéacs seirbhísí leathanbhanda a bheith á chur ar fáil ag conraitheoir thar cheann na Roinne. Ghlac an Roinn leis sa chás sin, ina litir den 1 Márta 2010, go raibh dualgas ar an Roinn féachaint chuige go mbeadh seirbhís i nGaeilge á sholáthar ag aon dream a bheadh ag soláthar seirbhís thar a ceann i gceantar Gaeltachta de bharr an ghealltanais i scéim teanga na Roinne ina leith sin.

Luadh an cheist ag cruinniú faireacháin leis an Roinn ar an 2 Meitheamh 2015 chomh maith.

B’ábhar díomá dom é, mar sin, nár cosúil go raibh aon ghlacadh ag an Roinn leis ar dtús gur lean dualgais scéime chuig seirbhísí a bhí á gcur ar fáil go neamhdhíreach sa chás áirithe seo, nuair a bhí an pointe géillte cheana.

Agus í ag freagairt don dréacht tuarascáil, thug an Roinn le fios in athuair go raibh an comhlacht Capita ag léiriú ‘spiorad na scéime’. Ní hé ‘spiorad na scéime’ a bhí faoi chaibidil anseo, áfach, ach an dualgas reachtúil a bhí ar an Roinn cloí go

hiomlán leis an gealltanas a bhí tugtha sa scéim teanga maidir le húsáid logainmneacha oifigiúla Gaeltachta. Dhearbhaigh an Roinn gur thuig sí dearcadh na hOifige agus d'aithnigh sí go bhféadfadh conraitheoir atá ag oibriú de bhun conradh leis an Roinn bheith faoi réir Scéim Teanga na Roinne de réir léirmhíniú na hOifige ar forálacha an Achta.

Mhaígh an Roinn chomh maith gur thug sí freagra ar roinnt comhfhreagras a sheol m'Oifig chuici roinnt uaireanta agus gur tugadh an freagra ba dhéanaí ar an 17 Lúnasa 2015. Thug sí le fios freisin gur cuireadh aon cheist nó gearán a bhain le cásanna ar leith chuig conraitheoir Eircode chun déileáil leo dá réir.

Gan aon fhreagra sásúil a bheith faighte ag m'Oifig ón Roinn nó ó Eircode i leith na ngearáin aonarach sin, ní raibh an dara rogha ar fáil dom ach imscrúdú a thionscain ar an ábhar.

Ainm, Sloinne agus Seoladh

Bhí ábhar eile gur thagair mé dó agus mé i mbun comhfhreagras leis an Roinn i dtaca leis na gearáin agus arís sa litir a d'eisigh mé chuig an Aire agus mé ag seoladh an imscrúdaithe, is í sin an méid a tharla i dtaca le haistriú ainmneacha agus sloinntí go Béarla agus na hEircode á seachadadh. Rinne 48 duine gearán chuig m'Oifig ar an ábhar seo, agus ba léir gurb í an cheist ba mhó a ghoill ar dhaoine i dtaca leis an seachadadh.

Tar éis dóibh an dréacht tuarascáil a fháil, thug an Roinn freagra ar an gceist seo, ag tabhairt le fios gur bhain An Post úsáid as 'tuairisceoirí foirgnimh' chun an dúshlán i dtaca le cinnte a dhéanamh de gur sannadh an postchód ceart ar gach seoladh aonair agus gur seachadadh an postchód ceart chuige sin a sharú. Dúirt sí gurb é an t-aon chuspóir amháin a bhí leis sin ná an postchód a sheachadadh go cruinn, agus dúirt go ndealraíonn sé gurb é an leagan Béarla d'ainm úinéir an tí a bhí sna 'tuairisceoirí foirgnimh' i gcásanna áirithe. Níor thug sí aon mhíniú ar an gcúis a bhí leis an aistriúcháin go Béarla a rinneadh ná níor ghlac sí aon leithscéal as gur dearnadh é.

Glacaim leis nach bhfuil aon reachtaíocht teanga ann i láthair na huaire a chinntíonn go bhfuil dualgas ar an Stát glacadh le rogha an tsaoránaigh maidir lena (h)ainm agus dá bharr sin níl sí áirithe mar cheist reachtúil go bhfuil fionnachtain le déanamh ina leith san imscrúdú seo. Ach is cuid dhílis de chéannacht duine a ainm agus a sloinne. Níl aon leithscéal ann go ndéanfaidh aon duine, comhlacht nó eagraíocht, ní áirím foras de chuid an Stáit, galldú ar an gcéannacht sin trí sonraí a chlárú i mBéarla nuair nach é sin a dtoil ná a rogha.

Is dóigh liom gur cheist thábhachtach í seo agus léiríonn an méid a tharla le linn eisiúint na bpostchóid an gá follasach atá ann do reachtaíocht a chosnaíonn ceart an tsaoránaigh go mbeadh a ainm agus a sloinne ina rogha teanga oifigiúil. Tá a leithéid molta ag m'Oifig go deimhin chomh fada siar le 2011 i gcomhthéacs an athbhreithnithe ar an Acht agus ag Coistí Oireachtais ina dhiaidh sin. Tá molta

agam chomh maith go mbeadh stádas reachtúil ag leagan Gaeilge do sheoladh lasmuigh don Ghaeltacht mar chuid don fhoráil céanna san Acht.

Le tamall de bhlianta anuas, tá socruithe á ndéanamh le dlí a choscann ar saoránaigh aon leagan dá n-ainm a úsáid seachas an leagan atá ar a teastas breithe, gan fianaise de ghnáth úsáid, mar shampla, úsáid den leagan eile ar feadh tréimhse dhá bhliana ar a laghad, a chur faoi bhráid an Stát. Is ait liom, mar sin, go dtabharfaí cead do chomhlacht stáit aistriúcháin Béarla a úsáid d'ainm duine ar bith chun críocha oifigiúla.

Is féidir go mbeadh ceist ann i dtaobh cosanta sonraí, sa chás go raibh sonraí pearsanta mí-chruinne á gcoinneáil i mbunachar sonraí ag eagraíocht stáit i ngan fhios do na daoine ar bhain na sonraí sin leo. Tá an cheist ghinearálta sin curtha faoi bhráid an Choimisinéara Cosanta Sonraí agam.

CAIBIDIL 4

Tuarascáil, fionnachtana agus moltaí

Tá dualgas orm mar Choimisinéir Teanga in aon chás ina sheolfaidh mé imscrúdú faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla tuarascáil i scríbhinn a ullmhú agus a chur faoi bhráid an chomhlachta phoiblí lena mbaineann, faoi bhráid an Aire Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta, agus i gcás ina ndéanfar gearán liom, faoi bhráid an ghearánaigh, maidir le fionnachtana an imscrúdaithe agus féadfaidh mé aon mholtaí is cuí liom ag féachaint don imscrúdú a áireamh sa tuarascáil.

Fionnachtana an imscrúdaithe

Is í seo a leanas fionnachtain an imscrúdaithe –

Gur sháraigh An Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha an dualgas reachtúil teanga atá daingnithe i bhfo-alt 18(1) d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 maidir le cur i bhfeidhm a scéim teanga chomh fada is a bhaineann sé le mír i gCaibidil 2 den scéim sin, a bhaineann le Logainmneacha Gaeltachta.

Moltaí an imscrúdaithe

- (1) Go n-eiseofar meamram chuig gach ball foirne sinsearach sa Roinn á gcur ar an eolas faoi fhionnachtana na himscrúduithe seo laistigh de sé seachtaine ó dháta eisiúna na tuarascála seo, agus go gcuirfí cóip den mheamram sin ar fáil don Oifig seo.
- (2) Go gcinnteofar feasta go dtabharfar aird cuí ar ghealltanais scéime teanga nuair atá conradh á aontú ag an Roinn le tríú páirtí do sheachadadh seirbhísí.
- (3) Go ndéanfar aon chonradh eile atá idir láimhe ag an Roinn i láthair na huaire a scrúdú d'fhonn a fhiosrú an bhfuil ciallachais ag an bhfionnachtain seo d'aon chonradh eile.
- (4) Go gcuirfear tuairisc faoi bhráid na hOifige seo faoin 12 Feabhra 2016 ag tabhairt léargas chuimsitheach i dtaca le stádas géilliúlachta na gconarthaí eile don ghealltanais reachtúil scéime i dtaca le logainmneacha Gaeltachta.
- (5) Go gcuirfear tuairisc chuimsitheach faoi bhráid na hOifige seo faoin 30 Meitheamh 2016 i dtaca leis an dul chun cinn atá déanta leis an uasdátú ar an mbunachar sonraí ar a bhfuil an Eircode ag braith, ag áireamh anailís ar aon bhearna idir úsáid logainmneacha Gaeltachta i Geodirectory.

- (6) Go gcuirfear traenáil cuí in áit chun a chinntiú go bhfuil gach ball foirne ar an eolas faoi dhualgais reachtúla teanga na Roinne.
- (7) Go gcuirfear san áireamh aon sheirbhísí atá á gcur ar fáil go neamhdhíreach agus monatóireacht á dhéanamh ar chur i bhfeidhm gealltanais na scéime teanga.

CAIBIDIL 5

Achomhairc chuig an Ard-Chúirt

Meabhraítear anseo go bhfuil sé de cheart ag páirtí in imscrúdú faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003, nó ag aon duine eile a ndéanann fionnachtana agus moltaí an Choimisinéara tar éis imscrúdaithe den sórt sin difear dó nó di, achomharc a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt ar phonc dlí i gcoinne an chinnidh. Is ceart a thabhairt faoi deara gur gá achomharc a thionscnamh tráth nach déanaí ná 4 seachtaine tar éis fógra maidir leis na fionnachtana agus na moltaí iomchuí a bheith tugtha don duine a bheidh ag tionscnamh an achomhairc. Féach freisin IR 14 de 2007.

Seo a leanas mar atá na forálacha sin d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003:

Alt 28(1)

Féadfaidh páirtí in imscrúdú faoin Acht seo nó aon duine eile a ndéanann fionnachtana agus moltaí an Choimisinéara tar éis imscrúdú den sórt sin difear dó nó di, achomharc a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt ar phonc dlí i gcoinne an chinnidh.

Alt 28(2)

Déanfar achomharc faoi fho-alt (1) a thionscnamh tráth nach déanaí ná 4 sheachtain tar éis fógra maidir leis na fionnachtana agus na moltaí iomchuí a thabhairt don duine a bheidh ag tionscnamh an achomhairc.

Alt 28(3)(a)

I gcás ina ndéanfaidh an Ard-Chúirt achomharc faoin alt seo ag duine, seachas ag ceann, a dhíbhe, féadfaidh an Chúirt sin, má mheasann sí gur ghabh tábhacht phoiblí eisceachtúil leis an bponc dlí lena mbaineann, a ordú go ndéanfaidh an comhlacht poiblí lena mbaineann cuid de chostais an duine i ndáil leis an achomharc, nó iad go léir, a íoc.

Alt 28(3)(b)

Féadfaidh an Ard-Chúirt a ordú go ndéanfaidh an comhlacht poiblí lena mbaineann cuid de chostais duine, seachas ceann, i ndáil le tarchur faoin alt seo, nó iad go léir, a íoc.

Alt 28(4)

Maidir le cinneadh ón Ard-Chúirt tar éis achomhairc faoi fho-alt (1), sonrófar ann, i gcás inar cuí sin, an tréimhse ar laistigh di a thabharfar éifeacht don chinneadh.

CAIBIDIL 6

Tuairimí á lorg

Faoi Alt 26(4) d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 iarraim mar Choimisinéir Teanga ar An Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha aon tuairimí a bheadh ag an eagraíocht maidir le fionnachtana agus moltaí atá ar áireamh sa tuarascáil seo a chur faoi mo bhráid laistigh de thréimhse 6 seachtaine tar éis fógra maidir leis na fionnachtana agus na moltaí atá sa tuarascáil a bheith faighte ag an Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha.

Rónán Ó Domhnaill
An Coimisinéir Teanga

Dáta: _____

AGUISÍN B

Amlíne Faireacháin

31 Nollaig 2015: Tuarascáil imscrúduithe eisithe

2016

11 Feabhra 2016: Ríomhphost faighte ón gcomhlacht poiblí ag lorg síneadh ama leis an tuairisc a chur ar fáil. Ceadaíodh an síneadh ama.

16 Márta 2016: Síneadh ama eile lorgtha.

24 Márta 2016: Tuairisc faighte ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ar ghéilliúlacht chonarthaí na Roinne do na gealltanais i dtaca le logainmneacha.

6 Aibreán 2016: Soiléiriú lorgtha ón Roinn, mar aon le cóip d'iatáin a bhí in easnamh.

13 Aibreán 2016: Eolas breise agus iatán faighte go neamhfhoirmiúil.

18 Aibreán 2016: Freagra foirmiúil iarrtha i gcomhrá leis an Roinn.

09 Bealtaine 2016: Litir fhoirmiúil faighte

30 Meitheamh 2016: Freagra dlite ón Roinn ar mholadh amháin – iarratas teileafóin ar shíneadh ama. Teachtaireacht ghlórphoist fágtha ag lorg dáta molta don síneadh ama.

18 Iúil 2016: Teachtaireacht ghlórphoist fágtha don Roinn ag lorg freagra.

27 Iúil 2016: Freagra ón Roinn inar míníodh an chaoi a n-oibríonn Eircode, APG agus meitheal Logainm.ie.

2018

30 Eanáir 2018: Seoladh ríomhphost chuig an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ag lorg eolas cothrom le dáta i dtaobh an tionscnaimh idir an Post agus meitheal Logainm.ie ach go háirithe.

2 Feabhra 2018: Admháil faighte.

16 Márta 2018: Meabhrúchán eisithe chuig an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil.

26 Márta 2018: Ríomhphost faighte ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ag glacadh leithscéil as an moill agus ag tabhairt le fios go bhfuil freagra beagnach réidh.

3 Aibreán 2018: Ríomhphost chuig an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ag lorg dáta sonrach faoina gcuirfear freagra ar fáil.

10 Aibreán 2018: Glaoch teileafóin curtha ar an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ag rá go bhfuil an cás seo tábhachtach agus thar a bheith práinneach ag an bpointe seo.

12 Aibreán 2018: Ríomhphost faighte ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ag tabhairt le fios go bhfuil an freagra á aistriú. Admháil eisithe.

16 Aibreán 2018: Ríomhphost faighte ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil le freagra ar an litir ón Oifig seo i dtaca le sonraí GeoDirectory. Seoladh admháil ar ais chuig an Roinn.

22 Meitheamh 2018: Litir seolta chuig an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ag lorg soiléirithe ar dhá phointe faoi leith. Freagra iarrtha faoin 18 Iúil.

18 Iúil 2018: Meabhrúchán seolta chuig an Roinn maidir leis an litir dar dáta 22 Meitheamh 2018. Freagra faighte ag tabhairt le fios go raibh an tuairisc nach mór réidh.

3 Lúnasa 2018: Freagra faighte ón Roinn.

8 & 9 Deireadh Fómhair 2018: Iarrachtaí déanta, trí ríomhphost, le teacht ar dháta oiriúnach do chruinniú.

12 Deireadh Fómhair 2018: Deimhníodh dáta do chruinniú ar an 16 Samhain 2018.

16 Samhain 2018: Cruinniú leis an Roinn leis an dul chun cinn a mheas.

2019

15 Aibreán 2019: Seoladh litir chuig Ard-Rúnaí na Roinne ag tabhairt le fios go rabhthas tagtha den tuairim, tar éis freagraí na Roinne a athbhreithniú, nach raibh de rogha ach tuarascáil a leagan faoi bhráid Thithe an Oireachtais ar an ábhar. Tairiscíodh cruinniú le hiarracht amháin eile a dhéanamh le teacht ar chomhréiteach.

8 Bealtaine 2019: Litir faighte ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ag glacadh leis an tairiscint.

10 Bealtaine 2019: D'fhág Oifig an Choimisinéara Teanga glórphost leis an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ag rá go mbeidh an Coimisinéir Teanga ar fáil don chruinniú.

13 Bealtaine 2019: Ríomhphost ó Oifig an Choimisinéara Teanga chuig an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ag rá go mbeidh fáil ar an gCoimisinéir Teanga ar dhátaí ar leith.

15 Bealtaine 2019: Deimhníodh cruinniú idir Oifig an Choimisinéara Teanga agus an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil don 27 Bealtaine 2019.

16 Bealtaine 2019: Ríomhphost seolta chuig an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ag rá go bhfuil am agus dáta an chruinnithe oiriúnach don Choimisinéir Teanga.

16 Bealtaine 2019: Ghlaoch ar an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil. Deimhníodh go mbeadh an tArd-Rúnaí nó an Rúnaí Cúnta i láthair don chruinniú.

27 Bealtaine 2019: Cruinniú ag Oifig an Choimisinéara Teanga le Rúnaí Cúnta na Roinne Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil.

29 Bealtaine 2019: Sheol an Coimisinéir Teanga litir chuig Rúnaí Cúnta na Roinne Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil.

4 Meitheamh 2019: Admháil faighte ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil.

24 Meitheamh 2019: Fuair an Coimisinéir Teanga litir ó Rúnaí Cúnta na Roinne Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ag tabhairt le fios go bhfuil siad tar éis scríobh chuig an Post, mar a bhí aontaithe ag an gcruinniú.

3 Iúil 2019: Admháil seolta chuig an Roinn.

6 Lúnasa 2019: Teachtaireacht ghlórphoist fágtha leis an Roinn ag lorg tuilleadh eolais maidir leis an dul chun cinn go dáta.

7 Lúnasa 2019: Glaoch teileafóin faighte ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil ag tabhairt le fios go bhfuil freagra faighte ó an Post, go bhfuil orthu é a scrúdú agus go bhfillfidh siad orainn ina leith. Spriocdháta iarrtha.

14 Lúnasa 2019: Fuarthas glaoch teileafóin ón Roinn. Dúradh go mbeadh an Rúnaí Cúnta ar saoire go dtí 17 Meán Fómhair 2019 agus, mar sin, go mbeadh freagra á eisiúint faoi dheireadh Mheán Fómhair 2019.

30 Meán Fómhair 2019: Teachtaireacht ghlórphoist fágtha leis an Roinn agus glaoch faighte ar ais. Dúradh gur thug an Post le fios ina bhfreagra go bhfuil fadhbanna teicniúla ag baint leis na socruithe a bhí á lorg, ach nach bhfacthas don Roinn go mbeadh aon deacracht i gceist. Bhí cruinniú á lorg leis an Post leis an scéal a phlé. Curtha in iúl go raibh freagra críochnúil geallta faoin 30 Meán Fómhair 2019. Iarradh ar an Roinn teacht ar ais an chéad lá eile le heolas faoi dháta an chruinnithe.

1 Deireadh Fómhair 2019: Glaoch teileafóin faighte ón Roinn. Iarratas déanta ar chruinniú leis an Post. Ní raibh dáta socraithe fós. Seolfar ríomhphost chugainn nuair a bheidh dáta ar fáil agus fillfear ar Oifig an Choimisinéara Teanga tar éis an chruinnithe le heolas faoi na socruithe atá á mbeartú nó na deacrachtaí teicniúla atá aitheanta ag an Post.

4 Deireadh Fómhair 2019: Glaoch teileafóin faighte ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil. Beidh cruinniú ar an 8 Deireadh Fómhair 2019 leis an Post chun duine a ainmniú a bheidh ag plé leis an ábhar seo ar a

son. Tá an Post ag tabhairt le fios go bhfuil fadhbanna teicniúla ag teacht idir iad agus réiteach a chinnteodh go mbeadh na logainmneacha Gaeltachta i nGaeilge amháin. Tá tuilleadh mínithe riachtanach. Tá súil ag an Roinn go mbeidh cruinniú leis an Post faoi dheireadh na seachtaine ina dhiaidh sin.

10 Deireadh Fómhair 2019: Glaoch teileafóin faighte ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil. Cruinniú socraithe leis an Post don 29 Deireadh Fómhair 2019.

8 Samhain 2019: Glaoch teileafóin faighte ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil. Bhí an cruinniú ag an Roinn leis an Post. Tugadh le fios gur dhearbhaigh an Post nach bhféadfaí an leagan Béarla de sheoltaí Gaeltachta a bhaint dá mbunachar sonraí mar go dteastaíonn sé le cruinnseachadadh litreacha a chinntiú, mar go n-úsáideann lear maith daoine seoltaí Béarla sa Ghaeltacht. Deir siad go bhfuil dualgas reachtúil orthu faoi ComReg cloí le spriocanna áirithe seachadta agus go mbeadh sin dodhéanta gan an leagan Béarla de na seoltaí a bheith sa bhunachar acu. Dúradh go raibh an Post ag díriú ar theicneolaíocht a thabhairt isteach dá n-oibrithe poist agus go bhféadfadh sé amach anseo go mbeadh giuirléid láimhe acu a d'fhéadfadh a bheith ina cúnamh le seoltaí a aithint.

Thug an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil le fios chomh maith go raibh plé arís le GeoDirectory agus dearbhaíodh go bhfuil siad i dteagmháil le meitheal Logainm.ie anois agus go bhfuil cúrsaí ag bogadh ar aghaidh go mall leis an mbunachar a cheartú le cruinneas a chinntiú. Dúradh go leanfaí de bheith ag cur brú orthu.

Thug an Roinn le fios go gcuirfí freagra scríofa ar fáil don OCT.

27 Samhain 2019: Freagra scríofa faighte ón Rúnaí Cúnta ag tabhairt le fios go bhfuil an dualgas reachtúil scéime á chomhlíonadh ag an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil, chomh fada lena dtuairim siadsan.

12 Lúnasa 2020: Tuarascáil Faireacháin 2019 eisithe, ina raibh cur síos ar an bhfaireacháin a bhí déanta ar an imscrúdú.

1 Márta 2021: Litir eisithe chuig an Aire Stáit Hildegard Naughton, ag tabhairt le fios go bhfuil sé beartaithe tuarascáil a leagan faoi bhráid gach Tí den Oireachtas ar an ábhar.

1 Márta 2021: Admháil uathoibríoch faighte ó Oifig an Aire Stáit Naughton i leith na litreach thuasluaite ar 1 Márta 2021.

3 Márta 2021: Admháil faighte ó Oifig Rúnaí Cúnta na Roinne Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide i leith na litreach thuasluaite ar 1 Márta 2021.

20 Iúil 2021: Cóip de Thuarascáil Faireacháin na hOifige do 2020-2021 seolta chuig Ard-Rúnaí na Roinne. Tuairiscíodh sa Tuarascáil Faireacháin cinneadh an Choimisinéara Teanga tuarascáil a leagan faoi gach Tí den Oireachtas ar an ábhar.

AGUISÍN C

Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe
ar son na hAeráide & Comhshaoil
Department of Communications,
Climate Action & Environment

Rónán Ó Domhnaill
An Coimisinéir Teanga
Oifig Choimisinéir na dTeangacha Oifigiúla
An Spidéal
Co. na Gaillimhe
H91 VK23

27 Samhain 2019

Tag: Imscrúdú IM003-B

A Rónáin, a chara,

Tagraím don chruinniú a bhí againn Dé Luain, an 27 Bealtaine 2019 chun iarracht a dhéanamh teacht ar réiteach i ndáil le Capita, Sealbhóir an Cheadúnais chun Postchóid a Bhainistiú, a bheith ag cur logainmneacha Gaeltachta ar fáil i nGaeilge amháin i gcóras Eircode agus an gníomh a comhaontaíodh ag an gcrúinniú sin go scríobhfadh an Roinn chuig An Post, ionas gurb é an leagan Gaeilge de logainmneacha Gaeltachta a bheadh i mbunachar sonraí GeoDirectory le haghaidh an leagain Gaeilge agus an leagain Béarla de sheoladh logainm.

Ar an gcéad dul síos, maidir leis an gceist a tharraing tú aníos, is cuid í de cheist níos leithne, is é sin nach bhfuil aon fhoirm dhlíthiúil de sheoltaí ann in Éirinn agus go bhfuil éagsúlacht mhór san fhoirm a úsáidtear le haghaidh seoltaí Béarla agus Gaeilge araon. An toradh atá air sin ná go roinneann 35% ar a laghad d'ionaid réadmhaoine na hÉireann seoladh le hionad réadmhaoine eile, i.e. ionaid réadmhaoine nach bhfuil seoladh uathúil acu. Is féidir leis An Post seoltaí a shainmhíniú chun críocha seachadadh poist agus, ag eascairt as an bhfeidhm sin, is é an t-aon fhoinsé amháin é de sheoltaí údarásacha sa stát agus is ag An Post, a thiomsaíonn agus a choimeádann na seoltaí sin, atá úinéireacht (maoin intleachtúil san áireamh). Cé is moite den chás sin, tá cead ag daoine aonair agus ag cuideachtaí foirmeacha difriúla de sheoladh a úsáid. Go deimhin tá a gcuid foirmeacha éagsúla féin de sheoltaí ag cuideachtaí ina mbunachair sonraí, mar aon le foirmeacha iomadúla de sheoltaí don ionad réadmhaoine céanna. Chun an fhadhb seo, go mbíonn foirmeacha iomadúla de sheoltaí ann, a réiteach, ní bhíonn le déanamh ag cuideachtaí ach éirchóid a chur leis na seoltaí atá ina mbunachar sonraí cheana féin, bídis i nGaeilge nó i mBéarla nó sa dá theanga.

29-31 Bóthar Adelaide, Baile Átha Cliath, D02 X285
29-31 Adelaide Road, Dublin, D02 X285
T +353 1 678 2000 | 1890 44 99 00
www.dccae.gov.ie

Ag eascairt as ár gcuinniú, scríobh an Roinn chuig An Post i mí an Mheithimh agus d'iarraim go n-athrófaí go Gaeilge amháin na seoltaí Gaeilge i gceantair Ghaeltachta atá i mBunachar Sonraí Náisiúnta Foirgneamh An Post, i.e. seoltaí i nGaeilge amháin i ngach fearann agus tábla sonraí Gaeilge agus Béarla agus go gcuirfí na sonraí sin ar fáil do An Post GeoDirectory lena n-úsáid i gcóras Eircode. Ach seoltaí i mbunachar sonraí An Post a athrú go Gaeilge amháin, líonfaí bunachar sonraí Eircode freisin le seoltaí i nGaeilge amháin.

Ina bhfreagra ar ár litir, dúirt An Post gurb é príomhchuspóir a mbunachair sonraí ná riachtanais inmheánacha An Post, i ndáil le córas poist náisiúnta a chur ar fáil, a chomhlíonadh. Dúirt siad nach féidir leo a mbunachar sonraí a athrú sa mhodh a iarradh mar go gcruthódh an t-athrú sin deacrachtaí teicniúla tromchúiseacha sna córais sórtála poist agus i seachadadh an phoist feadh bealaí sa Ghaeltacht. D'fhéadfadh sé sin tionchar a imirt ar mhéadrachtaí caighdeán seirbhíse i ndáil le seachadadh poist, méadrachtaí arna socrú ag an rialtóir poist ComReg. Déantar post a bhfuil seoladh air a mheaitseáil leis an seoladh i mbunachar sonraí An Post lena chinntiú go seachadtar go dtí an seoladh ceart é. Mura mbaintear meaitseáil amach, d'fhéadfadh moill a bheith ar an bpost nó d'fhéadfadh go seolfaí ar ais chuig an seoltóir é. Má bhíonn seoladh Gaeilge ar litir, caithfidh an iontráil chomhfhreagrach i mbunachar sonraí An Post a bheith i nGaeilge freisin le go mbainfear meaitseáil amach. Mura dtarlaíonn sé sin, beidh baol ann nach seachadfar an post. Más i nGaeilge atá an seoladh i mbunachar sonraí An Post, is léir nach mbeidh aon deacracht ann.

Maidir le bunachar sonraí Eircode, is é an fáth a gcaithfidh an seoladh i mbunachar sonraí Eircode a bheith ag teacht leis an seoladh i mbunachar sonraí An Post ná go bhféadfadh deacrachtaí suntasacha a bheith ann ó thaobh post a sheachadadh chuig na custaiméirí sin dá mbeadh na seoltaí difriúil lena chéile. Dá bhrí sin, níl sé de rogha ag Eircode na seoltaí i mbunachar sonraí Eircode a athrú go haontaobhach gan tagairt do bhunachar sonraí An Post.

Mar a dúradh cheana, geallann an Roinn an méid seo chun ár Scéim Teanga a chomhlíonadh: *"Tá na socrúcháin riachtanacha curtha in áit ag an Roinn le cinntiú go n-úsáidfear logainmneacha oifigiúla na gceantar Gaeltachta mar atá fógartha ag an Aire san Ordú Logainmneacha (Ceantair Ghaeltachta) 2005 mar réamhshocrú do chuspóirí corparáideacha, lena n-áirítear, mar is cuí, cuspóirí reachtúla, corparáideacha agus staidrimh."* Cuimsíonn sé sin Capita a bheith ag cur éirchóid nua ar fáil do cheantair Ghaeltachta uair sa ráithe agus gan ach an seoladh Gaeilge in úsáid. Cuimsíonn sé an uirlis ghréasáin Eircode / Aimsitheoir freisin, áit a dtiocfaidh an leagan Gaeilge den seoladh aníos mar réamhshocrú nuair a chuardaítear logainmneacha Gaeltachta de réir seolta nó éirchóid. Nuair is gá logainmneacha Gaeltachta a chuardach ar léarscáil, ní úsáideann an suíomh gréasáin Eircode / Aimsitheoir ach na léarscáileanna is déanaí atá foilsithe ag Suirbhéireacht Ordanáis Éireann ina dtaispeántar an leagan Gaeilge de na logainmneacha Gaeltachta tríd an tseirbhís mapála MapGenie. Tá suíomh gréasáin Eircode agus suíomh gréasáin Aimsitheoir Eircode ar fáil i nGaeilge agus tá saoráidí i bhfeidhm ag Capita lena chinntiú go dtabharfar freagra i nGaeilge ar cheisteanna i nGaeilge a fhaightear ó chustaiméirí tríd an ríomhphost, sa phost agus ar an nguthán. Táimid sásta mar

sin go bhfuilimid ag cloí le riachtanais ár scéime teanga, agus go bhfuilimid ag comhlíonadh na bhforálacha in Acht na dTeangacha Oifigiúla a bhaineann le hOrduithe Logainmneacha.

Má theastaíonn aon soiléiriú breise uait nó más féidir linn cabhrú leat a thuilleadh, cuir é sin in iúl dúinn le do thoil.

Le gach dea-ghuí,

Patricia Cronin,

Rúnaí Cúnta

